

2.4.1.2 ชั้นดินทางโบราณคดี (Soil Profile)

การขุดตรวจในหลุมขุดตรวจที่ 1 (Trench 1) นี้ ได้ทำการขุดลงไปจนถึงระดับ 160 cm.dt. ก็เป็นชั้นดินธรรมชาติที่ไม่มีร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์แล้ว โดยสามารถแบ่งชั้นดินได้ดังต่อไปนี้

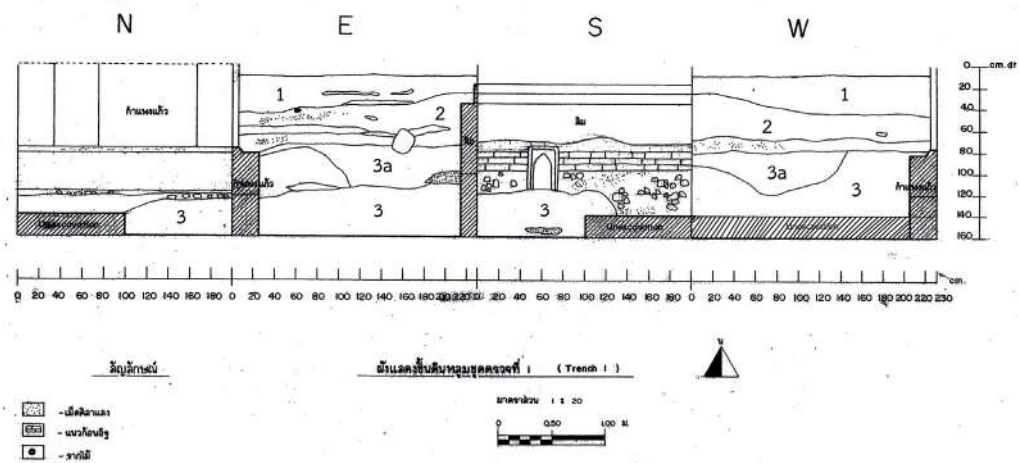
ชั้นดินที่ 1 ชั้นดินนี้มีอยู่ในระดับ 0-50 cm.dt. ลักษณะเนื้อดินเป็นดินทราย (Sand) วัดค่าสีดินขณะแห้งได้ สีเหลือง 10YR 8/8 yellow โบราณวัตถุที่พบ ได้แก่ ชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคา และหินออบซิเดียน ในชั้นดินนี้เป็นชั้นดินที่เกิดจากการปรับถมพื้นที่ก่อนการทำลานปูนซีเมนต์รอบโบราณสถาน

ชั้นดินที่ 2 ชั้นดินนี้มีอยู่ในระดับ 50-80 cm.dt. ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย (Sandy Loam) เนื้อละเอียด แต่จับตัวเป็นก้อนแข็ง มีจุดประสีส้ม สีเหลือง วัดค่าสีดินขณะแห้งได้ สีเหลือง 10YR 8/6 yellow โบราณวัตถุที่พบได้แก่ ใบเสมาซ้อนกัน 3 ชั้น, ชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้น 3 ชั้น, ชิ้นส่วนเครื่องถ้วย และตะปู ในชั้นดินนี้เป็นชั้นดินที่เกิดจากการถมพื้นที่ในครั้งแรก

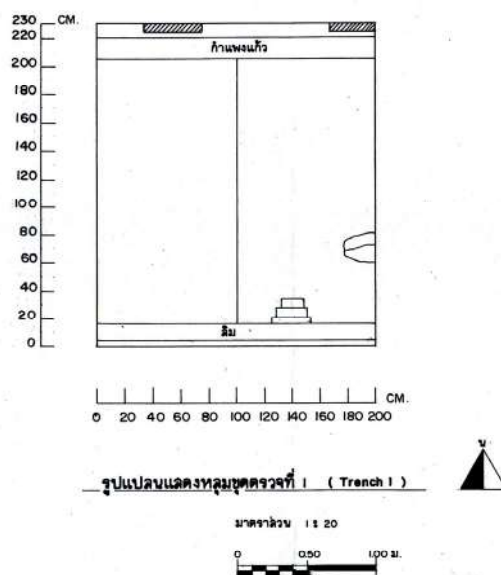
ชั้นดินที่ 3 ชั้นดินนี้มีอยู่ในระดับ 80-160 cm.dt. ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย (Sandy Loam) เนื้อละเอียด แต่จับตัวเป็นก้อน แต่แข็งน้อยกว่าในชั้นดินที่ 2 แต่ก็มีจุดประสีส้ม สีเหลือง วัดค่าสีดินขณะแห้งได้ 5YR 6/4 light brown โบราณวัตถุจะพบเพียงระดับชั้นดินสมมติที่ (7-8) 80-120 cm.dt. ได้แก่ ชิ้นส่วนตะปู 1 ชิ้น และชิ้นส่วนเครื่องถ้วย 2 ชิ้น ส่วนในระดับชั้นดินที่ (9-10) 120-160 cm.dt. ไม่พบโบราณวัตถุใด ๆ ซึ่งในชั้นดินนี้เป็นชั้นดินเดิมที่สร้างโบราณสถาน

ภาพที่ 92-95 ผังชั้นดิน หลุมขุดตรวจที่ 1 (Trench 1) ด้านทิศเหนือ-ทิศตะวันออก-ทิศใต้-ทิศตะวันตก

แผนผังที่ 3 ผังแสดงชั้นดิน หลุมขุดตรวจที่ 1 (Trench 1) ด้านทิศเหนือ-ทิศตะวันออก-ทิศใต้-ทิศตะวันตก

แผนผังที่ 4 แพลนแสดง หลุมขุดตรวจที่ 1 (Trench 1)

2.4.2 หลุมขุดตรวจทางโบราณคดีหมายเลข 2 (Trench 2) มีขนาด 2x3 เมตร โดยทำการขุดตรวจ
กึ่งกลางระหว่างฐานพระธาตุด้านทิศตะวันออกยาวผ่านกำแพงพระธาตุไปชิดขอบฐานธาตุด้านทิศตะวันตก
บริเวณกริด N1E1

ภาพที่ 96-101 การดำเนินงานขุดตรวจ หลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2)

ภาพที่ 102-107 การดำเนินงานขุดตรวจ หลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2)

2.4.1.1 หลักฐานทางโบราณคดีที่พบตามระดับชั้นดินสมมติ

ระดับพื้นผิว (Surface) บริเวณพื้นผิวดินนั้นนอกกำแพง กริด NEQ และ SEQ ได้ผ่านการขุดลานปูนซีเมนต์ออกแล้ว ไม่พบโบราณวัตถุใด ๆ ส่วนด้านในกำแพง กริด NWQ และ SWQ ได้ทำการกะเทาะพื้นลานประทักษิณที่เป็นชั้นลานปูนซีเมนต์ออก วัดค่าระดับผิวดินได้ประมาณ 20 เซนติเมตร ดินมีลักษณะเป็นดินทราย เมื่อถ่ายรูปเสร็จ จึงได้เริ่มทำการขุดตรวจ

ระดับชั้นดินสมมติที่ (1) 0-30 cm.dt. ได้ทำการเปิดหน้าดินลงไป 10 เซนติเมตร ดินมีลักษณะเป็นดินทราย หลักฐานที่พบ พบเศษเครื่องถ้วย

ระดับชั้นดินสมมติที่ (2) 30-40 cm.dt. ดินมีลักษณะเป็นดินทราย มีเศษก้อนอิฐในชั้นดิน บริเวณประตูทางเข้ากำแพงพบว่าการทำแท่นวางจารึก ซึ่งปัจจุบันจารึกได้ถูกนำไปตั้งด้านทิศตะวันตกของพระธาตุดังเช่นที่พบเห็นในปัจจุบัน หลักฐานที่พบ พบชิ้นส่วนเครื่องถ้วย

ระดับชั้นดินสมมติที่ (3) 40-50 cm.dt. บริเวณกริด NEQ และ SEQ ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย จับตัวเป็นก้อน แข็งขึ้น ยังคงพบเศษก้อนอิฐในชั้นดินนี้ ส่วนบริเวณกริด NWQ และ SWQ บริเวณลานประทักษิณพบก้อนอิฐจำนวนมากก่อนมีทั้งที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ ซึ่งอิฐมีขนาดประมาณ 26x13x8 เซนติเมตร หลักฐานที่พบ ชิ้นส่วนเครื่องถ้วย

ระดับชั้นดินสมมติที่ (4) 50-70 cm.dt. บริเวณกริด NEQ และ SEQ ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย จับตัวเป็นก้อน เริ่มแน่นและแข็งขึ้น มีจุดประสีส้ม สีเหลือง สีแดง และพบเศษปูนซีเมนต์ปะปนในชั้นดินที่ติดกับธาตุ และได้พบฐานบัวของธาตุ หลักฐานที่พบ ประติมากรรมปูนปั้น 1 ชิ้น และชิ้นส่วนขวดสีน้ำเงิน ชิ้นส่วนเหล็ก ตะปูรม และชิ้นส่วนเครื่องถ้วย

ระดับชั้นดินสมมติที่ (5) 70-100 cm.dt. บริเวณกริด NEQ และ SEQ ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย มีจุดประสีส้ม สีเหลือง จับตัวเป็นก้อน ส่วนบริเวณกริด NWQ และ SWQ บริเวณลานประทักษิณ ที่อยู่ตรงกึ่งกลางระหว่างประตูยังคงพบว่าการทำเป็นหลุมที่ตั้งจารึกดังที่กล่าวมาแล้วในชั้นด้านบน หลักฐานที่พบ ชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้น และชิ้นส่วนแหวนสำหรับรองน็อต 1 ชิ้น

ระดับชั้นดินสมมติที่ (6) 100-120 cm.dt. ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย ดินนิ่มกว่าชั้นดินด้านบน พบว่าความลึกของฐานธาตุจะหมดในชั้นดินระดับนี้ หลักฐานที่พบ ไม่พบโบราณวัตถุ

ระดับชั้นดินสมมติที่ (7) 120-140 cm.dt. เปิดเฉพาะกริด NEQ และ SEQ เพื่อต้องการตรวจสอบว่าไม่พบหลักฐานชั้นกิจกรรมใด ๆ อีก ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย จับตัวเป็นก้อน หลักฐานที่พบ ไม่พบโบราณวัตถุ

ระดับชั้นดินสมมติที่ (8) 140-160 cm.dt. ปิดเฉพาะกริด SEQ เพื่อต้องการตรวจสอบว่าไม่พบหลักฐานชั้นกิจกรรมใด ๆ อีก ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย จับตัวเป็นก้อน หลักฐานที่พบ ชิ้นส่วนตะปู

ในหลุมขุดตรวจที่ 2 นี้ บริเวณกริด NWQ และ SWQ ที่อยู่ภายในกำแพงลานประทักษิณเมื่อกระเทาะปูนซีเมนต์ด้านบนออกแล้ว จึงทำการขุดดินออกประมาณ 60 เซนติเมตร ก็จะพบลานประทักษิณที่เทด้วยปูนซีเมนต์ บริเวณกึ่งกลางของประตูทางเข้าระหว่างกำแพงได้พบแนวหลุมที่ตั้งวางจารึกดั่งที่กล่าวมาแล้ว การขุดตรวจครั้งนี้ได้ทำการเปิดกริด NWQ เพื่อต้องการตรวจสอบฐานรากของพระธาตุว่ามีขนาดความลึกเท่าใดมีระบบการก่อสร้างอย่างไร เมื่อทำการเปิดลอกลานปูนซีเมนต์ของพื้นลานประทักษิณออก พบว่าลานปูนนี้หนาเพียงประมาณ 1.5 เซนติเมตร ในชั้นด้านล่างพบเศษก้อนอิฐแตก ๆ ในดินและเมื่อเปิดลงไปพบแนวลานอิฐจำนวน 4 ชั้น ซึ่งก้อนอิฐมีขนาด 26x12x7 เซนติเมตร

ส่วนฐานรากของพระธาตุพบว่าก่อด้วยอิฐจำนวน 11 ชั้น วัดค่าระดับได้ 190 cm.dt. ด้านล่างปูด้วยเศษก้อนอิฐหักหนาประมาณ 10 เซนติเมตร

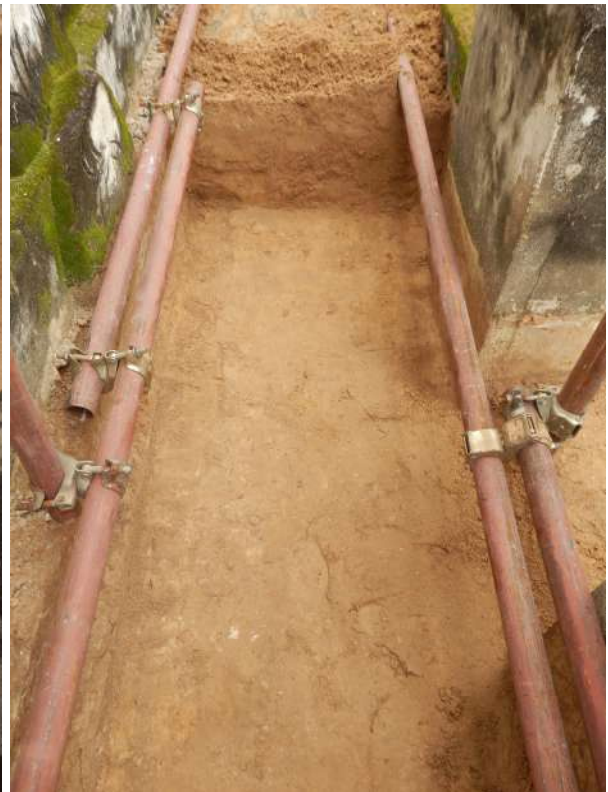
ภาพที่ 108-109 ระดับพื้นผิว (Surface)

ภาพที่ 110-111 ระดับชั้นดินสมมติที่ (1) 0-30 cm.dt.

ภาพที่ 112-113 ระดับชั้นดินสมมติที่ (2) 30-40 cm.dt.

ภาพที่ 114-115 ระดับชั้นดินสมมติที่ (3) 40-50 cm.dt.

ภาพที่ 116-117 ระดับชั้นดินสมมติที่ (3) 40-50 cm.dt.

ภาพที่ 118-119 ระดับชั้นดินสมมติที่ (4) 50-70 cm.dt.

ภาพที่ 120-121 ซ้าย : ระดับชั้นดินสมมติที่ (5) 70-100 cm.dt. ขวา : ระดับ 72 cm.dt. หลุมวางจารึก

ภาพที่ 122-123 ซ้าย : ระดับชั้นดินสมมติที่ (6) 100-120 cm.dt. ขวา : สภาพกริด NWQ-SWQ

ภาพที่ 124-125 ซ้าย : ระดับชั้นดินสมมติที่ (7) 120-140 cm.dt. ขวา : ระดับชั้นดินสมมติที่ (8) 140-160 cm.dt.

ภาพที่ 126 ระดับ 199 cm.dt.

สรุปผลการขุดตรวจทางโบราณคดีในแต่ละระดับชั้นดินสมมติ ปรากฏว่าชั้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2) ครอบคลุมตั้งแต่ในระดับชั้นดินสมมติที่ 1-8 (0-160 cm.dt.) หลักฐานที่พบมีจำนวนไม่กี่ชิ้น ในระดับชั้นดินที่ 1- 5 และตั้งแต่ในระดับชั้นดินสมมติที่ (6-8) 100-160 cm.dt. เป็นชั้นดินสมมติที่ไม่พบโบราณวัตถุใดๆ อีกแล้ว โดยในหลุมขุดตรวจที่ 2 นี้ มีความลึก 160 cm.dt. ก็ไม่มีกิจกรรมใด ๆ แล้ว นอกจากแนวฐานรากของพระธาตุที่วัดค่าระดับได้ 190 cm.dt.

2.4.1.2 ชั้นดินทางโบราณคดี (Soil Profile)

การขุดตรวจในหลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2) นี้ ได้ทำการขุดลงไปจนถึงระดับ 160 cm.dt. ก็เป็นชั้นดินธรรมชาติที่ไม่มีร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์แล้ว โดยสามารถแบ่งชั้นดินได้ดังต่อไปนี้

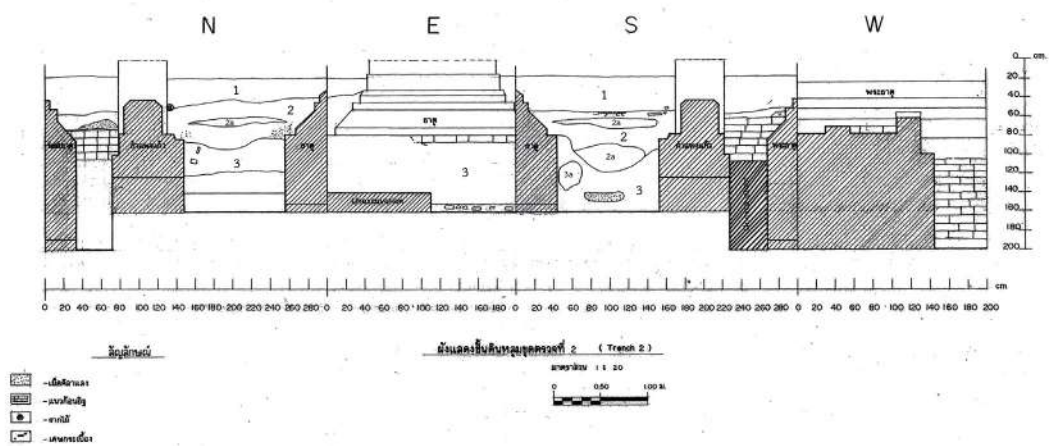
ชั้นดินที่ 1 ชั้นดินนี้มีอยู่ในระดับ 0-50 cm.dt. ลักษณะเนื้อดินเป็นดินทราย (Sand) วัดค่าสีดินขณะแห้งได้ สีเหลือง 10YR 8/8 yellow โบราณวัตถุที่พบ ได้แก่ ชิ้นส่วนเครื่องถ้วย ในชั้นดินนี้เป็นชั้นดินที่เกิดจากการปรับถมพื้นที่ก่อนการทำลานปูนซีเมนต์รอบโบราณสถาน

ชั้นดินที่ 2 ชั้นดินนี้มีอยู่ในระดับ 50-80 cm.dt. ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย (Sandy Loam) เนื้อละเอียด แต่จับตัวเป็นก้อนแข็ง มีจุดประสีส้ม สีเหลือง วัดค่าสีดินขณะแห้งได้ สีเหลือง 10YR 8/6 yellow โบราณวัตถุที่พบได้แก่ ชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้น 1 ชิ้น, ชิ้นส่วนขวดสีน้ำเงิน, ชิ้นส่วนเหล็ก ตะปูรม และชิ้นส่วนเครื่องถ้วย ในชั้นดินนี้เป็นชั้นดินที่เกิดจากการถมพื้นที่ในครั้งแรก

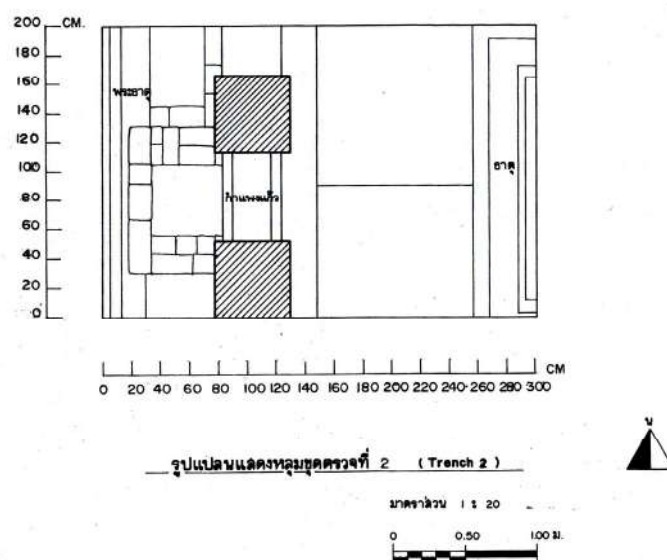
ชั้นดินที่ 3 ชั้นดินนี้มีอยู่ในระดับ 80-160 cm.dt. ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย (Sandy Loam) เนื้อละเอียด แต่จับตัวเป็นก้อน แต่แข็งน้อยกว่าในชั้นดินที่ 2 แต่ยังมีจุดประสีส้ม สีเหลือง วัดค่าสีดินขณะแห้งได้ 5YR 6/4 light brown โบราณวัตถุจะพบเพียงระดับชั้นดินสมมติที่ (5) 70-100 cm.dt. ได้แก่ ชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้น และชิ้นส่วนแหวนสำหรับรองนิ้ว 1 ชิ้น ส่วนในระดับชั้นดินที่ (6-8) 100-160 cm.dt. ไม่พบโบราณวัตถุใด ๆ ซึ่งในชั้นดินนี้เป็นชั้นดินเดิมที่สร้างโบราณสถาน

ภาพที่ 127-130 ผนังชั้นดิน หลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2) ด้านทิศเหนือ-ทิศตะวันออก-ทิศใต้-ทิศตะวันตก

แผนผังที่ 5 ผังแสดงชั้นดิน หลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2) ด้านทิศเหนือ-ทิศตะวันออก-ทิศใต้-ทิศตะวันตก

แผนผังที่ 6 แปลนแสดง หลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2)